

ĐỀN HÙNG ĐỀN HÙNG HÙNG HÙNG HÙNG HÙNG

một di sản văn hoá dân tộc đặc sắc

TRẦN KIM THAU*

Việt Nam có những truyền thống vô cùng tốt đẹp, được hình thành và vun đắp ngày càng bền vững trong nhân dân. Một trong những truyền thống ấy là ân nghĩa thuỷ chung, là uống nước nhớ nguồn, ăn quả nhớ người trồng cây... Người Việt Nam ai cũng biết tổ tiên mình là Vua Hùng, và câu ca đã ăn sâu vào tâm thức của mỗi người:

"Dù ai đi ngược về xuôi.

Nhớ ngày giỗ tổ mùng mười tháng ba"

Trẩy hội Đền Hùng - Giỗ Tổ Hùng Vương ngày mùng mười tháng ba (âm lịch) hàng năm đã trở thành ý thức, tình cảm cao nhất khi tâm tư mỗi người dân Việt hướng về tổ tiên cội nguồn của mình. Ngày này đã như trở thành lời nhắc nhở, tiếng thúc giục hàng triệu con tim khối óc già trẻ, gái trai, cả những người con xa quê đang sinh sống ở nước ngoài, cùng ngưỡng vọng về đất Tổ. Mỗi một lần vào dịp đó, cả nước đã hướng về di tích lịch sử - đền thờ các Vua Hùng, trung tâm của cố đô nước Văn Lang (Hy Cương, Lâm Thao, Phú Thọ). Nơi ấy, đã được coi là một điểm hội tụ, biểu tượng cho ý chí và tinh thần của cộng đồng dân tộc, cho truyền thống đoàn kết, cần cù, thông minh, sáng tạo trong lao động xây dựng đất nước, đấu tranh kiên cường bảo vệ quê hương... Ngày giỗ tổ Hùng Vương còn là một hiện tượng lịch sử - văn hoá độc đáo và

hiếm có so với nhiều quốc gia, dân tộc trên thế giới.

Không ở đâu có di tích truyền đời thiêng liêng, bền vững và sống động như Đền Hùng. Sử sách và ký ức dân gian cho biết, hàng ngàn năm qua, Nhà nước và nhân dân Việt Nam đã hết sức quan tâm giữ gìn, tu bổ di tích này: Hai Bà Trưng đã tổ chức lễ tổ tiên ở đây; các Vua thời Lý, Trần cho mở mang xây dựng đền miếu, viết ngọc phả; thời Lê đã có sắc phong cho làng Cổ Tích - xã Hy Cương là "dân trưởng tạo lệ", được miễn thuế khoá về ruộng đất và cho soạn ngọc phả... Trong những năm nửa cuối thế kỷ XX, Đền Hùng được Nhà nước và nhân dân tu sửa, tôn tạo nhiều hạng mục công trình như: khu công quán (làm năm 1962), công trình làm đường, trồng cây vào khu di tích trong các năm 1979 - 1980, công trình điện nước (1980-1984), công trình nhà bảo tàng Hùng Vương (được nghiên cứu đề xuất năm 1977, năm 1986 đã được xây dựng) nhằm phục vụ nhân dân về thăm Đền Hùng. Trong khoảng 10 năm qua, nhiều hạng mục khác trong khu di tích đã được sửa sang, tôn tạo nhằm phục vụ lễ hội, đó là: *Trung tâm lễ hội, đường hành hương, hồ Gò Cong, vườn Quốc gia Đền Hùng, bãi đỗ xe... và nổi lên là đền Mẫu Âu*

* PHÓ CHỦ TỊCH UBND TỈNH PHÚ THỌ

Cơ trên núi Vặn.

Hiện nay, tỉnh Phú Thọ luôn quan tâm tìm phương án tối ưu nhằm bảo vệ và phát huy giá trị khu di tích Đền Hùng một cách tốt nhất, hiệu quả nhất: tổ chức nhiều hội thảo khoa học về Đền (có sự tham gia, phối hợp với Viện Khoa học xã hội Việt Nam, Viện Bảo tồn di tích, Đại học Khoa học xã hội và nhân văn Quốc gia; Trường đại học Kiến trúc Hà Nội và các cơ quan của Bộ Văn hoá-Thông tin...), xây dựng kịch bản lễ hội Đền Hùng vào những năm chẵn theo nghi thức quốc gia, tổ chức sưu tầm các hiện vật liên quan tới thời Hùng Vương để làm phong phú thêm bộ sưu tập hiện vật về thời đại này, nhằm trưng bày trong nhà bảo tàng Hùng Vương... Đặc biệt, nội dung và quy mô của lễ hội ngày 10-3 này đã được xác định theo định hướng là đưa ngày giỗ Tổ trở thành ngày Quốc lễ và lễ hội Đền Hùng trở thành một trọng điểm sinh hoạt văn hoá thiêng liêng... đồng thời với tinh thần đưa hệ thống di tích Đền Hùng thành một trung tâm văn hoá của cộng đồng dân tộc đặc sắc, gồm:

- Các hoạt động trưng bày bảo tàng, các di tích, di vật thời đại Hùng Vương;
- Các hội thi khéo tay dân gian truyền thống (nấu cơm thi, giã bánh dày, gói bánh chưng, ném còn...).
- Các diễn xướng văn nghệ dân gian (hát Xoan, Ghẹo).
- Các trò chơi dân gian: chọi gà, đu tiên, đốt pháo bông, đấu vật, bắn cung, ném lao...

Những hoạt động trên đây đều nhằm xây dựng một mô hình "sống" về vùng văn hoá dân tộc đặc sắc, hàm chứa và chuyển tải ý nghĩa lịch sử, văn hoá, xã hội của ngày

giỗ Tổ Hùng Vương.

Thực tế hiện nay, lễ hội Đền Hùng, theo góc nhìn mô hình hoá, có thể thấy rõ có 3 vòng:

- Vòng 1 (ở trung tâm): Nghi lễ thiêng liêng, tưởng nhớ tới tổ tiên dân tộc.

- Vòng 2 (ở giữa): các sinh hoạt văn hoá truyền thống.

- Vòng 3 (ở ngoài) sinh hoạt nghệ thuật mới (nhưng vòng 2 và vòng 3 đan xen với nhau tạo nên màu sắc hài hoà giữa truyền thống và hiện đại).

Với những nội dung và quy mô như thế, lễ hội Đền Hùng, luôn là sự tiếp nối sống động mà thiêng liêng về mạch nguồn truyền thống. Lễ hội này không chỉ dừng lại với việc trẩy hội, du xuân đơn thuần, mà chính là ngày con cháu khắp mọi miền cùng nhau quy tụ và hướng về chốn tổ, thành kính dâng nén tâm nhang lên những người đã có công dựng nước.

Thông qua các hoạt động lễ hội Đền Hùng như vậy, những người đi trẩy hội sẽ được hoà mình vào trong giá trị đích thực của tinh thần truyền thống dân tộc tốt đẹp để từ đó tạo nên một ý thức cao hơn là cùng nhau đoàn kết xây dựng quê hương, giữ gìn bản sắc văn hoá của dân tộc. Trong quá trình hội nhập và phát triển hiện nay, tỉnh Phú Thọ đang từng bước đưa lễ hội Đền Hùng trở thành một lễ hội văn hoá truyền thống của đồng bào bà con trong nước và kiều bào Việt Nam ở nước ngoài. Để thực hiện nhiệm vụ nặng nề đó, tỉnh Phú Thọ đang tiếp tục triển khai các hạng mục nhằm bảo tồn, tôn tạo, phát huy khu di tích Đền Hùng và phụ cận nhằm đáp ứng tốt nhất nhu cầu hành hương về Đất Tổ.

T.K.T

